Gladiolus tubiflorus.

Gladiolus bicolor.

Gladiolus anceps.

ROYAL MEDICAL SOCIETY EDINBURGH

Gravenstt hos Ulrich Maeder

D. D.

GLADIOLUS,

QUEM,

DISSERTATIONE BOTANICA,

CONS. EXPER. FACULT. MED. UPSAL.,

PUBLICE VENTILANDUM EXHIBENT

PRÆSES

CAROL. P. THUNBERG,

MED. DOCT. PROF. REG. ET EXTRAORD., ACAD. CÆSAR. N. C.
REG. SCIENT. HOLMIENS., SOCIET. SCIENT. UPS. PATR.
HOLMENS. BEROL. N. SCRUT. LUND. HARLEM.
AMSTEL. ET NIDROSIENS. MEMBRUM.

ET

RESPONDENS

CHRISTEN ÆJMELÆUS,

FENNO.

IN AUDIT. GUST. MAJ. D. XXVIII MAJI ANNO MDCCLXXXIV.
HORIS SOLITIS.

UPSALIÆ,
APUD JOHAN. EDMAN, DIRECT. ET REG. ACAD. TYPOGR.

Pritzel 9269
MISSOURI BOTANICAL
GARDEN LIBRARY

DISSERTATIO BOTANICA,

DE

GLADIOLO.

§. I.

Enſatarum ordinis Naturalis Genera, ob ſimilitudinem nimiam, non ſine difficultate inſigni dignoſcuntur, ut CROCUS & GALAXIA ab IXIA, IXIA a GLADIOLO, GLADIOLUS ab ANTHOLYZA, IRIS a MORÆA & SISYRINCHIO; MORÆA a FERRARIA, WITSENIA a DILATRIDE, DILATRIS a WACHENDORFIA. Quo enim magis affinia fuerint Genera, & quo plures ſpecies Genus contineat, eo major ſemper ſurgit difficultas eas rite diſtingvendi, ſique hæ ſpecies a loco & cultura variantes ſimul aſſumant formas, longe major evadit hæc ipſa difficultas.

Hæc eſt ratio, cur plures harum, inprimis vero IXIÆ, GLADIOLI & ANTHOLYZÆ, ſpecies confuderint Auctores, quibus vivas haſce Enſatas examini accuratiori ſubjicere non contigit. GLADIOLUM itaque *ramoſum* dixerunt plantam, quæ IXIA *crocata* polyſtachya flore luteo, GLADIOLUM *imbricatum*, quæ ANTHOLYZÆ forſan eſt ſpecies; GLADIOLUM *capitatum*, quæ MORÆA; IXIAM *africanam*, *gladiatam* & *chinenſem*, quæ ad MORÆAS referendæ; IXIAM *aiopecuroideam*, quæ GLADIOLUS nobis audit *ſpicatus*; IXIAM *paniculatam* & *longiſloram*, quæ GLADIOLUS *longiflo-*

rus; IXIAM *flabellifoliam* & *iridifoliam*, quæ GLADIOLO *plicato* adnumerandæ; IXIAM *Fabricii*, quæ GLADIOLUS *anceps* dici debet; IXIAM *galaxiam* & *fugacissimam*, quæ GALAXIÆ Genus constituunt; ANTHOLYZAM *merianam* & *merianellam*, quæ GLADIOLUS *merianus* & *merianellus*; IXIAM *hirsutam* & WACHENDORFIAM *umbellatam*, quæ DILATRIS *corymbosa*; ANTHOLYZAM *mauram*, quæ WITSENIA erit, ut Veterum in his errores alto prætéream silentio.

Ob variantes, quas induunt, a solo & climate, formas, varietates non raro pro diversis speciebus habuerunt Auctores, ut GLADIOLUM *carneum* pro *communi*, GLADIOLUM *permeabilem* pro *tristi*, GLADIOLUM *undulatum* pro *augusto*, IXIAM *milleri* pro *crocata*.

Si unquam sublatæ erunt, vel saltem diminutæ in Botanicis obvenientes difficultates, Genera singula, quam accurate fieri potest, describenda, præsertim in plantis vivis, ut certi eruantur characteres, quibus unius ab altero differentia vera pateat.

Ut vero hoc non animo solum perpenderem, sed etiam huic obtinendo fini meam qualemcunque conferrem aleam, & aliquam simul apud Te, B. L. dum specimen edo academicum, inirem gratiam, explicandum & describendum mihi assumsi intricatum GLADIOLI Genus, proximis IXIÆ & ANTHOLYZÆ generibus adeo in haud paucis simile, ut in quibusdam examinandis speciebus dubius de Genere hæreat attentissimus, nec imperitus alias Botanophilus. Sepa-

ra-

ratur tamen GLADIOLUS Triandrus & Monogynus ſequenti characterе eſſentiali: *Corolla monopetala, tubuloſa: tubo curvato; limbo 6-partito: laciniis ſuprema & infima extra vel intra laterales collocatis.*

§. II.

CHARACTER GENERICUS.

CALYX. *Spatha* bivalvis, infera, corolla brevior: *Valvulæ* oblongæ, perſiſtentes, exterior major interiorem includens.

COROL. monopetala, tubuloſa, ſupera. *Tubus* cylindricus, interdum baſi filiformis, curvatus. *Limbus* 6-partitus, ſubcampanulatus: *laciniæ* ſuprema & infima extra vel intra laterales, oblongæ, erecto-patulæ.

STAM. *Filamenta* tria, ori tubi inſerta, filiformia, corolla breviora. *Antheræ* incumbentes ovatæ.

PIST. *Germen* inferum, triangulare, glabrum. *Stylus* filiformis, longitudine filamentorum. *Stigmata* tria, revoluto-patentia, obtuſa, villoſa.

PERIC. *Capſula* ovata, trigona, obtuſa, ſtriata, trivalvis, trilocularis.

SEMINA plurima, glabra.

Differt ab ANTHOLYZA: laciniis limbi ſubæqualibus; ab IXIA: tubo curvato & ſitu laciniarum limbi.

SPATHA vel eſt tubo corollæ brevior vel longior; obtuſa vel acuta; integra vel lacera; glabra vel hirſuta.

TUBUS COROLLÆ in hoc genere valde variat; est enim spatha brevior, æqualis vel longior; magis vel minus profunde partitus; ringens, cylindricus vel filiformis; simplex i. e. subæqualis vel duplex i. e. basi filiformis, dein cylindricus; curvatus vel geniculatus.

LIMBUS COROLLÆ 6-partitæ quoque variat, ut sit campanulatus sæpius; reflexus, patens & crispus rarius; æqualis vel inæqualis.

§. III.

DIVISIO SPECIERUM.

* SIMPLICES *scapo indiviso*:

α. ringentes; limbi laciniis divaricato-ringentibus.

1. *montanus*: corollæ ringentis tubo spathæ obtusæ æquali, foliis ellipticis nervosis.
2. *flexuosus*: corollæ ringentis tubo spatha acuta longiore; scapo flexuoso.

β. reflexi; limbi laciniis reflexis:

3. *recurvus*: corollæ limbo reflexo, spica secunda, foliis linearibus.

γ. patentes; limbi laciniis patentibus:

4. *falcatus*: corollæ limbo patenti, folio lanceolato falcato.

δ. campanulati; limbo campanulato:

a. erecti; floribus erectis:

5. *biflorus*: corollæ erectæ limbo campanulato, scapo bifloro, foliis linearibus.
6. *dichotomus*: corollæ erectæ limbo campanulato, scapo bis dichotomo quadrifloro, foliis linearibus.

7 *cri-*

7. *crispus.* corollæ erectæ limbo campanulato, floribus secundis, foliis crispis.

b. nutantes; corollis cernuis:

8. *tristis*: corollis cernuis, tubo simplici, foliis trinerviis bisulcis linearibus.

9. *communis*: corollis cernuis, tubo simplici, foliis ensiformibus multinerviis.

10. *Watsonius*: corollis cernuis, tubo duplici, limbi laciniis oblongis, foliis linearibus glabris.

11. *Merianellus*: corollis cernuis, tubo duplici, limbi laciniis ovatis, foliis ensiformibus pilosis.

12. *Merianus*: corollis cernuis subcylindricis, tubo duplici, limbi laciniis ovatis, foliis ensiformibus glabris.

c. imbricati; floribus imbricatis:

13. *spicatus*: corollis erectis, spica imbricata disticha, foliis linearibus.

* * Ramosi *scapo polystachyo:*

14. *alopecuroides*: polystachyus, spica imbricata disticha, foliis ensiformibus nervosis.

15. *alatus*: polystachyus, corollæ laciniis lateralibus latissimis, foliis ensiformibus glabris.

16. *bicolor*: polystachyus, corolla ringente, spathis lacero-aristatis, foliis ensiformibus glabris.

17. *anceps*: polystachyus, scapo ancipiti, spathis crispis.

18. *junceus*: polystachyus, floribus secundis, foliis lanceolatis.

19. *setifolius*: polystachyus, foliis linear-setaceis.

20. *marginatus*: polystachyus, spica longissima, floribus alternis cernuis, foliis ensiformibus multinerviis marginatis.

21. *augustus*: polystachyus, floribus secundis, spathis acutis, foliis ensiformibus.
22. *longiflorus*: polystachyus, tubo corollæ longissimo, spathis obtusis, foliisque ensiformibus glabris.
23. *tubiflorus*: polystachyus, tubo corollæ longissimo, spathis foliisque ellipticis plicatis, hirsutis.
24. *plicatus*: polystachyus, floribus secundis, spathis foliisque ensiformibus plicatis, hirsutis.
25. *spathaceus*: polystachyus, spathis membranaceis aristatis glabris, foliis ensiformibus plicatis hirsutis.
26. *gramineus*: polystachyus scapo laxo, spicis capillaribus flexuosis, foliis ensiformibus glabris.

§. IV.

DESCRIPTIONES SPECIERUM.

Radix bulbosa bulbo tunicato, carnoso, globoso.
Scapus obvenit simplex, divisus vel polystachyus; brevis vel altus; erectus, flexuosus vel laxus; teres vel anceps; nudus vel bracteatus.
Folia polymorpha: setacea, linearia, elliptica, lanceolata, ensiformia, equitantia; plana, nervosa, sulcata, plicata; glabra, pilosa.
Florescentia omnibus spicata, floribus paucis vel numerosis; spica erecta, nutante, flexuosa, secunda, imbricata, disticha vel dichotoma.

1. G. Montanus: corollæ ringentis tubo spathæ obtusæ æquali, foliis ellipticis nervosis.

Sca-

Scapus teres, flexuoso-erectus, virescens, glaber, pedalis.
Folia elliptica, integra, trinervia, glabra, palmaria usque spithamæa.
Florum tubus spathis brevior, *corollis spathisque* obtusis.
Corollæ limbus ringenti-bilabiatus; *labium* superius tripartitum macula purpurea; inferius profundius tripartitum.

2. G. Flexuosus: *corollæ* ringentis tubo spatha acuta longiore, scapo flexuoso.
Scapus teres, flexuosus, erectus, glaber, pedalis.
Folia nulla sub floreſcentia.
Spathæ oblongo-lanceolatæ, acuminatæ, glabræ, tubo corollæ breviores, pollicares.
Florum spica ovata, 4-5-flora.
Corolla albido-incarnata: *tubus* spatha duplo longior; *limbus* ringens.

3. G. Recurvus: corollæ limbo reflexo, spica secunda, foliis linearibus.
Scapus striatus, foliis fere totus vaginatus, curvatus, palmaris.
Folia tria vel quatuor, vaginantia, alternantia, linearia, striata, glabra, scapo breviora.
Flores secundi, tres vel quatuor, cernui, extus rubri, intus albi, limbi laciniis reflexis.
Corollæ tubus filiformis, virescens, spatha brevior: *limbi* laciniæ lanceolatæ, concavæ, patenti-reflexæ.
Ixiæ falcatæ nimis affinis.

4. G. FALCATUS: corollæ limbo patenti, folio lanceolato falcato.
Scapus compressus, striatus, flexuosus, glaber, palmaris.
Folium unum vel duo, obverse-amplexicaule, ovato-lanceolatum, falcatum, obtusiusculum, integrum, striatum, glabrum, pollicare vel paullo ultra. Folium spathaceum in medio scapo.
Spathæ virides, obtusæ, tubo multo breviores.
Corolla cærulea limbo patenti.
IXIÆ excisæ affinis.

5. G. BIFLORUS: corollæ erectæ limbo campanulato, scapo bifloro, foliis linearibus.
Scapus totus vaginis foliorum tectus, erectus, pedalis.
Folia circiter tria, longe vaginantia, linearia, glabra, infimo breviſſimo, supremo longitudine scapi.
Flores terminales, bini, coloris tristis.

6. G. DICHOTOMUS: corollæ erectæ limbo campanulato, scapo bis dichotomo quadrifloro, foliis linearibus.
Scapus teres, erectus, glaber, pedalis, apice bifidus, brachio singulo bifloro.
Folium basi vaginans, lineare, glabrum, scapo longius; spathaceum folium lineare, acutum, sub dichotomiis.
Flores secundi, erecti.

7. G. CRISPUS: corollæ erectæ limbo campanulato, floribus secundis, foliis crispis.

Sca-

Scapus teres, flexuoso-erectus, glaber, spithamæus usque pedalis.
Folia circiter quatuor, ensiformia, crispa, glabra, scapo breviora.
Flores secundi, 4-9, spathis brevissimis obtusis.
Corollæ albo-incarnatæ, erectæ, tubo sesquipollicari.

8. G. TRISTIS: corollis cernuis, tubo simplici, foliis trinerviis bisulcis linearibus.
Scapus simplex, vaginatus, erectus, glaber, crassitie culmi tritici, pedalis & ultra.
Folia alternatim vaginantia, linearia, acuta, striata, glabra, integerrima, superiora sensim breviora, circiter tria vel duo.
Corolla cernua. *Tubus* cylindricus, sensim ampliatus. *Limbus* subinflatus: *laciniæ* ovatæ, concavæ, acuminatæ, apice patulo; suprema latissima, intra proximas laterales, profundius divisa, subfornicata; infima angustissima extra laterales sibi proximas.
Color corollæ tristis, varius in variis individuis.

Varietates hujus quam plurimæ sunt:

a. odorus: *corolla* hyalina, albido-flavescente: *limbo* extus carina purpurea vel rufescente, apice intusque rufescenti-malculato, punctato.
b. inodorus: *corollæ tubo* hyalino-albido; *limbo* ex viridi-flavescente: *Laciniis* tribus superioribus intus extusque carinatis nervosisque purpurascentibus, tribus inferioribus carina punctisque purpurascentibus.

c. grandis: *corolla* albido-trifti; *laciniis* tribus ſuperioribus intus linea duplici purpurea, extus purpureo-multiſtriatis; inferioribus intus ſulco medio flaveſcente, apice purpuraſcente; bipedalis, folio infimo ſubæquante ſcapum, profunde ſulcato, tetragono.

d. inodorus: *corollis* albis, carinis externis ſtria duplici purpurea; *laciniis* tribus inferioribus intus baſi luteſcentibus, ſtriis aliquot purpuraſcentibus; *folio* infimo ſubfiliformi, ſcapo duplo longiore.

e. corollis parvis, vireſcenti-albidis, plurimis.

f. humilis: *corollis* una vel binis, albo-incarnatis, ſpithamæus.

g. punctatus: odorus, *corolla* cæruleſcente vel cæruleſcenti-carnea: infimæ tres *laciniæ* medio albæ lineis punctisque cæruleis. *Flores* alterni in ſcapo flexuoſo.

h. lutea: *corolla* viridi-luteſcenti, unica vel binis, *ſcapo* ſpithamæo.

i. aphyllus: *corollis* albido-incarnatis, quaternis, ſecundis; *ſcapo* pedali.

k. ruber: *corollis* albo-incarnatis, ſubſecundis, immaculatis; *ſcapo* ſubaphyllo, ſubpedali.

l. purpureus: *corollis* albo-purpureis, ſubternis, immaculatis; *ſcapo* folioſo, pedali.

m. inflatus: *corollis* albo-purpureis, ſubinflatis, ſubternis, immaculatis; *ſcapo* folioſo, pedali.

n. violaceus: *corollis* violaceis ſubinflatis, immaculatis, ſubquaternis, *tubo* brevi; *ſcapo* folioſo, pedali.

o. ha-

o. *haſtatus*: *corollis* albo-incarnatis macula haſtata.
p. *cordatus*: *corollis* albo-incarnatis, macula cordata; *foliis* planioribus.
q. *permeabilis*: *floribus* ſecundis plurimis; creſcit in ſabuloſis (inſulæ Equorum) Parden Eyland, florens Junio, ſcapo tripedali. *Folia* circiter 4, longe vaginantia, ſtriata, plana, utrinque in medio & margine vena elevata pallida; inferiora longiora, pedalia; ſuperiora ſenſim breviora. *Corollæ tubus* ampliatus, vix lineam longus. *Limbus* inflatus, extus albus linea media purpurea: *Lacinia* ſuprema latior, concavo-fornicata, intus alba, intra duas laterales; laterales duæ ſuperiores albæ, apice extus intusque purpuraſcentes, intus medio flavæ ſtriis purpureis; infima extra laterales inferiores, alba, apice utrinque purpuraſcens.

Singularis hæc ſpecies folio infimo craſſiuſculo, lineari, intra marginem utrinque ſulco profundo exarato; reliquis foliis ſpathæ ſimilibus, convolutis, ſed ſpathis longioribus.

9. G. COMMUNIS: corollis cernuis, tubo ſimplici, foliis enſiformibus, multinerviis.

Scapus teres, foliis ultra medium vaginatus, glaber, erectus, ſesquipedalis.

Folia obverſa, alternatim vaginantia, enſiformia, novem-nervia, glabra, inferiora ſenſim breviora, ſcapo multo breviora, pollicem lata.

Flores alterni, cernui, purpurei, plures.

10. G. WATSONIUS: corollis cernuis, tubo duplici, limbi laciniis oblongis, foliis linearibus glabris.
Scapus simplex, teres, foliis vaginatus, erectus, pedalis & ultra.
Folia circiter tria, longe vaginantia vaginis striatis, lineari-lanceolata, acuminata, striata, glabra, scapo breviora, superioribus sensim brevioribus.
Flores tres vel quinque, subsecundi, cernui, purpurei.
Corollæ tubus duplex, basi filiformis, dein cylindricus, sesquipollicaris, geniculatus, curvatus; *Limbi laciniæ* oblongæ, acutæ.

11. G. MERIANELLUS: corollis cernuis, tubo duplici, limbi laciniis ovatis, foliis ensiformibus pilosis.
Scapus simplex, vaginatus, inferne rectus, superne flexuosus, sesquipedalis.
Folia unum vel duo, longe vaginantia vaginis striatis, pilosa, scapo breviora.
Flores tres vel quatuor, secundi, cernui, flavo-incarnati.
Corollæ tubus duplex, inferne filiformis, geniculatus, inde cylindricus, curvus. *Limbi laciniæ* subrotundæ.

12. G. MERIANUS: corollis cernuis cylindricis, tubo duplici, limbi laciniis ovatis, foliis ensiformibus glabris.
Scapus simplex, teres, striatus, inferne foliis vaginatus, flexuoso-erectus, spithamæus.
Folia plura usque 4, obverso margine vaginantia,

tia, enſiformia, obliqua, parum ſtriata nervo medio utrinque elevato, integra, marginata, ſcapo breviora.

Flores 4 usque 8, alterni, cernui, purpurei.

Corollæ tubus baſi filiformis, ſtriatus, ſenſim ampliatus, geniculato-reflexus, inde inflato-cylindricus, lævis, nutans; a baſi ad genu ungvicularis, a genu ad limbum pollicaris. *Limbus* campanulatus: *laciniæ* ovatæ, obtuſiſſimæ cum acumine, concavæ, æquales, ſemiungviculares: ſuprema extra laterales proximas; infima intra laterales inferiores.

13. G. SPICATUS: corollis erectis, ſpica imbricata diſticha, foliis linearibus.

Scapus ſimplex, teres, vaginatus, erectus, ſpithamæus.

Folia quatuor alternantia, longe vaginantia, linearia, glabra, inferiora ſenſim breviora.

Flores diſtichi, imbricati, cærulei, circiter duodecim parium in ſpica pollicari.

Differt a ſequenti floribus majoribus; ſpica breviori, ſed latiori ovata; ſcapo ſimplici.

14. G. ALOPECUROIDES: polyſtachyus, ſpica imbricata diſticha, foliis enſiformibus, nervoſis.

Radix plurimis bulbillis conſtans.

Scapus foliis vaginatus, teres, flexuoſo-erectus, apice polyſtachyus, ſpicis alternis virgatis, ſpithamæus.

Folia duo vel tria, alternatim longe vaginantia, linearia, ſtriata, glabra, ſcapo breviora, ſuperioribus ſenſim brevioribus.

Flo-

Flores distichi, imbricati, minimi.
Spicæ lineares, digitales, erectæ.
Spathæ margine membranaceo, albo.
Corollæ tubus vix spathis longior.
Variat scapo simplici & ramoso; corollis albis & cæruleis.

15. G. ALATUS: polystachyus, corollæ laciniis lateralibus latissimis, foliis ensiformibus glabris.
Scapus compressus, flexuosus, erectus, striatus, simplex & ramosus, palmaris usque pedalis.
Folia alternatim vaginantia, ensiformia, striata, glabra, superioribus sensim brevioribus.
Rachis flexuosa, torta.
Flores alterni vel subsecundi, 3-7, magni.
Spathæ tubo corollæ longiores, integræ, virides.
Laciniæ duæ limbi corollæ latiores.
Variat 1:o floribus incarnatis, foliis brevioribus.
2:o floribus tristibus reticulatis, foliis longioribus.
3:o floribus violaceis, foliis longioribus.

16. G. BICOLOR: polystachyus, corolla ringente, spathis lacero-aristatis, foliis ensiformibus glabris.
Scapus subramosus, angulatus, striatus, sulco utrinque profundo exaratus, basi foliis vaginatus, glaber, flexuoso-erectus, spithamæus.
Folia alternatim vaginantia, obversa, ensiformia, obtusa cum acumine, integra, striata, scapo duplo breviora.
Spicæ duæ; altera uniflora, tenuior; altera triflora crassior, longitudine dimidia scapi.

Ra-

Rachis angulata, flexuosa, glabra.
Spatha membranacea, apice lacerato-partita laciniis acutis, venosa, basi grisea, apice ferruginea.
Corollæ tubus filiformis, sensim ampliatus, supernè inflatus, spatha duplo longior, flavus. *Limbi laciniæ* flavæ; suprema major concava, ovata, obtusa, pallide flava, apice cærulea: Laterales inferiores lanceolatæ, convolutæ, flavæ, ultimo apice cæruleo: infima brevior, parum a reliquis separata, extra laterales collocata: Omnes basi linea duplici purpurea in ore tubi. Affinis Ixiæ bulbiferæ, respectu spatharum.

17. G. Anceps: polystachyus scapo ancipiti, spathis crispis.

Scapus ramosus, anceps, dentatus, spithamæus, glaber. Latera acuta & dentes purpurascentes. *Rami* simplices, alterni, ancipites, dentati.
Folia semiamplexicaulia, obversa, curvata, ensiformia, nervoso-striata. Folia spathacea latere inferiore crispato-dentata, ramis breviora, digitalia, glabra.
Flores alterni.
Spatha exterior fere duplo major, obtusa, apice purpurea, compressa, striata, margine crispo-dentata ut in folia, ungvicularis.
Corollæ tubus filiformis, sensim ampliatus, spatha multo longior, pallide cæruleus; *limbi laciniæ* cærulescentes.

18. G. JUNCEUS: polystachyus floribus secundis, foliis lanceolatis.
Scapus sæpius ramosus, flexuosus, erectus, palmaris: ramis teretibus, striatis, divaricatis.
Folia 4-6, ovato-oblonga, subundulata, glabra, scapo breviora.
Flores 4-7, secundi, erecti, cærulescentes.
Bracteæ breviſſimæ, tubo corollæ multo breviores.

19. G. SETIFOLIUS: polystachyus foliis lineari-setaceis.
Scapus polystachyus, rariſſime simplex, flexuoso-erectus, glaber, palmaris: ramis teretibus, erectis.
Folia circiter tria, lineari-setacea, sensim breviora, infimo longiſſimo scapum æquante.
Flores alterni, albi, ringentes, tubo spathis vix longiore.

20. G. MARGINATUS: polystachyus spica longiſſima, floribus alternis cernuis, foliis ensiformibus multinerviis marginatis.
Scapus simplex & polystachyus, sublignosus, foliis vaginatus, teres, glaber, strictus, crassitie fere digiti, pedalis usque 4-pedalis.
Folia ensiformia, vaginantia, scapo breviora, semipollicem lata, in medio & margine vena crassa flavescente marginata, venisque elevatis minoribus flavescentibus lineata, glabra, erecta; inferiora longiora, pedalia & ultra; superiora breviora, spithamæa, adpressa.
Flores magni, cernui.

Spi-

Spica floribus alternis, digitalis usque pedalis, rachide flexuosa.

Variat *α*) floribus albis.
β) — — — dilute rubris.
γ) — — — sangvineis.
δ) — — — purpureis.

Distingvitur facile a ceteris GLADIOLIS: scapo longo, crasso, erecto, stricto; spica florum longissima, subramosa, pedali & ultra; foliis margine incrassato.

21. G. AUGUSTUS: polystachyus floribus secundis, spathis acutis, foliis ensiformibus.

Scapus simplex vel subramosus, vaginatus, teres, elevato-striatus, glaber, flexuoso-erectus, pedalis.

Folia vaginantia vaginis longis, ensiformia, elevato-striata striis albis, integra, glabra, scapo breviora, superiora sensim minora.

Flores secundi, adscendentes, spica longa simplici vel duabus palmaribus.

Rachis angulata, flexuosa, torta, glabra.

Spathæ longitudine tubi corollæ, ramis breviores, virides, pollicares.

Limbi corollæ laciniæ sæpius undulatæ.

22. G. LONGIFLORUS: polystachyus tubo corollæ longissimo, spathis obtusis foliisque ensiformibus, glabris.

Scapus teres, simplex & polystachyus, erectus, glaber, pedalis & ultra.

Folia 3-4, ensiformia, nervosa, glabra, scapo breviora.

Flores alterni, albo-incarnati, plurimi, approximati.
Bracteæ membranaceæ, ſtriatæ, breviſſimæ.
Tubus corollæ pollicaris usque bipollicaris, apice ampliatus, curvus, erectus.
Facies Ixiæ, ſed tubus curvus & ſitus limbi ſeparat.

23. G. Tubiflorus: polyſtachyus tubo corollæ longiſſimo, ſpathis foliisque ellipticis plicatis hirſutis.
Radix profunda.
Scapus breviſſimus, ſæpe vix pollicaris, foliis involutus, ramoſus, hirtus.
Folia plurima, circiter 6 & ultra, elliptica ſeu lineari enſiformia & utrinque attenuata, nervoſa, ſubplicata, piloſa, erecta, ſcapo longiora.
Bracteæ oblongæ, hirſutiſſimæ, apice ferrugineæ, pollicares.
Flores alterni, incarnati, tubo corollæ ſpathis multoties longiori, filiformi, apice ampliato, curvo.
Facies Ixiæ ſed limbus corollæ Gladioli.
Affinis Antholyzis villoſitate & foliis.

24. G. Plicatus: polyſtachyus floribus ſecundis, ſpathis foliisque enſiformibus plicatis hirſutis.
Bulbus magnitudine avellanæ, fibroſus fibris longis, parum profunde inſidens.
Scapus teres, villoſus, ſimplex vel ramoſus.
Rami alterni, breviſſimi, inferiores longiores, villoſi.
Folia circiter ſena, margine obverſo vaginantia, enſiformia, obtuſa, craſſiuſcula, nervoſa nervis a latere interiori productis, plicata, villoſa, mollia, erecta, apice obliqua, ſcapo paulo longiora, digitalia.

Flo-

Flores erecti, alterni vel ſæpius ſecundi.

Spathæ villoſæ in rachide flexuoſa.

Corolla monopetala, ſubcampanulata. *Tubus* ſpathis longior. *Limbus* bilabiato-ringens, *laciniis* tribus inferioribus magis connexis, ſuprema profundius diviſa. Lacinia ſuprema extra laterales proximas curvata, tota albido-violacea, latior. Laterales ſuperiores paullo anguſtiores, obtuſæ cum acumine, albido-violaceæ. Laterales inferiores reliquis paulo breviores, obtuſæ, extus albido-violaceæ, intus macula magna oblonga albida, cui incluſa eſt figura tridentata rubro-violacea, continente figuram ſubulatam albam marginibus purpuraſcentibus. Infima extra laterales proximas, obtuſa cum acumine, albido-violacea, intus macula oblonga purpurea, baſi linea albida. Omnes laciniæ margine criſpæ, præſertim inferne.

Antheræ dorſo convexæ, cæruleæ, ſulcatæ, albidæ; baſi fiſſæ; apice obtuſæ, ſubbifidæ.

Variat colore violaceo & purpureo corollis totis luteis, antheris violaceis & corollis albidis; floribus paucis & plurimis, alternis, ſecundis; ſcapis breviſſimis & altioribus.

Folia flabelliformia ſæpe finduntur apice ut in ARECA.

Affinis ANTHOLYZIS floreſcentia, WACHENDORFIÆ foliis, IXIÆ corollis.

25. G. SPATHACEUS: polystachyus spathis membranaceis aristatis glabris foliis ensiformibus plicatis hirsutis.

Scapus vaginatus, spithamæus, superne polystachyus.
Folia ensiformia, nervosa, villosa, scapi longitudine.
Flores albidi, tubo corollæ spathis multo longiore.
Spicæ imbricatæ, digitales, plurimæ.
Spathæ membranaceæ, sæpe laceræ, aristatæ.
Similis GLADIOLO tubifloro & plicato; sed differt spathis.

26. G. GRAMINEUS: polystachyus scapo laxo, spicis capillaribus flexuosis, foliis ensiformibus glabris.

Scapus filiformis, subcompressus, sulcatus, flexuosus, scandens, laxus, glaber, polystachyus, longissimus.
Folia 3-4, ensiformia, tenuia, glabra, scapo breviora.
Flores in ramis capillaribus flexuosis sparsi, minimi, albi.
Spatha obtusa cum acumine carinato, virescens, magine membranaceo albo.
Corolla subcampanulata: *tubus* brevissimus, virescens, spathis brevior; *limbi laciniæ* ovatæ, aristatæ, concavæ, subæquales: suprema paulo brevior extra laterales superiores: infima paulo angustior intra laterales inferiores. Omnes carina extus virescente, intus linea purpurea, semiungviculares. *Arista* lineam longa, cæruleſcens.
Corolla decidua situ laciniarum limbi refert GLADIOLUM, licet tubus brevissimus.

Ca-

Capſula obcordata, retuſa.
Primo intuitu gramen diceres, corolla tamen GLADIOLI.

§. V.

SYNONYMA.

G. RECURVUS: Linn. Syſt. Veg. p. 77. Mant. p. 28.
G. TRISTIS: Linn. Spec. Pl. p. 53. Syſt. Veg. p. 77.
Gladiolus permeabilis. La Roche Diſſ. p. 27. t. 2.
Europæis: Affricaner.
G. COMMUNIS: Linn. Syſt. Veg. p. 76. Spec. Pl. p. 52.
Gladiolus carneus. La Roche Diſp. p. 30. t. 4.
G. MERIANELLUS: *Antholyza* Merianella. Lin. Syſt. Veg. p. 77.
G. MERIANUS: *Antholyza* Meriana. Linn. Syſt. Veg. p. 77. Spec. Pl. p. 54.
G. SPICATUS: *Gladiolus* ſpicatus? Linn. Syſt. Veg. p. 77. Spec. Pl. p. 53.
Ixia alopecuroidea. Linn. Supplem. Syſtem. p. 92.
G. ALOPECUROIDES: Linn. Syſt. Veg. p. 77. Spec. Pl. p. 54.
G. ALATUS: *Gladiolus* flore ſingulari miniato, inferioribus laciniis luteo-viridibus. Breyn. Rar. p. 25. t. 12. f. 2.
Gladiolus alatus, Linn. Syſt. Veg. p. 77. Spec. Pl. p. 53.
G. ANCEPS: *Ixia* Fabricii. La Roche. Diſſ. p. 18.
Gladiolus anceps. Linn. Supplem. p. 94.
G. AUGUSTUS: Breyn. Icon. t. 7. f. 2? Linn. Syſt. Veg. p. 77. Spec. Pl. p. 53.
Gladiolus undulatus: Linn. Syſt. Veg. p. 77. Mant. p. 27.

G. LON-

G. LONGIFLORUS: *Ixia* paniculata. La Roche. Diss. p. 26. t. 1.
Ixia longiflora. Berg. Pl. Cap. p. 7.
Gladiolus longiflorus. Linn. Supplem. p. 96.
G. PLICATUS: *Ixia* flabellifolia. La Roche Diss. p. 24.
Ixia iridifolia, ibid. p. 24.
Gladiolus plicatus. Linn. Syst. Veg. p. 77. Spec. Pl p. 53.
Europæis: Babianer.
G. CRISPUS, JUNCEUS: Linn. Suppl. Syst. p. 94.
G. MONTANUS, MARGINATUS, GRAMINEUS: ib. p. 95.
G. FLEXUOSUS, FALCATUS, TUBIFLORUS, SETIFOLIUS, SPATHACEUS: ibid. p. 96.

§. VI.
LOCUS.

GLADIOLUS *communis* habitat in Europa australi:
imbricatus in Russia.
biflorus in Terra Magellanica.

Ceteræ omnes species in Africes australi angulo, Caput bonæ spei dicto, vel in ipsis montibus, vel locis arenosis depressis, vel collibus graminosis apricis sponte crescentes reperiuntur, ut
Montanus in ipsa planitie montis tabularis.
Crispus in montibus Rode Sand & Piketberg.
Tristis in collibus prope urbem, extra Cap in campis, juxta Drakenstein & alibi.
Watsonius ad latera montium capensium, præcipue in Leuwestaart, juxta Constantiam & alibi.
Merianellus in summo montium inter Nordhoek & Baijfals.

Me-

Merianus prope Valsrivier & alibi.
Spicatus in ſummis montibus Hottentots Holland.
Alopecuroides prope Cap, Swellendam, in Carro & ſæpe in ipſis viis.
Alatus in Groene Kloof, Svartlandiæ collibus arenoſis, Bockeveld alibique.
Bicolor in collibus Groene Kloof.
Anceps in Swartland & regionibus Saldahnæbay.
Junceus in Lange Kloof.
Marginatus in ſummo Taffelberg, & aliis altis montibus, in collibus ſæpe infra montes a Cap usque ad Hauteniquas locis graminoſis ea ſæpe copia, ut integræ colles e longinquo quaſi pulcherrimo panno rubro tectæ appareant.
Auguſtus in Campis ſteriliſſimis Carro.
Longiflorus in Lange Kloof, arenoſis Swartlandiæ & Helenæbay.
Tubiflorus in Swartland.
Plicatus in collibus infimis infra latus occidentale Leuwebild juxta littus, prope urbem Cap, in Swartland, Rode Sand & alibi vulgatiſſimus.
Spathaceus in Bockland & Hantum.
Gramineus prope Cap, in Groene Kloof collibus, & juxta Bergrivier.

§. VII.

FLORENDI TEMPUS

Scilicet Vernale, Gladiolis idem ac plurimis aliis Enſatis deſtinatum fuit; prius tamen illæ proveniunt ſpecies, quæ loca occupant depreſſa, & ſerius illæ, quæ in altis montibus elevatum & frigidius amant cli-

clima. Nonnullis florendi tempus breve obſervatur, dum aliis per plures menſes florere conceditur. Florent *Majo*, *Junio*, *Julio*, *Auguſto*: Watſonius, recurvus, triſtis, plicatus.

Auguſto, *Septembri*, *Octobri*: plicatus, merianus, alatus, bicolor, anceps, tubiflorus, gramineus.

Octobri, *Novembri*, *Decembri*: gramineus, auguſtus, longiflorus, ſpathaceus, criſpus, junceus, alopecuroides, marginatus.

Decembri, *Januario*: marginatus, ſpicatus.

Februario, *Martio*, *Aprili*: montanus, flexuoſus, Merianellus.

§. VIII.
USUS.

Idem hujus eſt Generis, ac IXIARUM, ſcilicet

1:o edules plures ſunt horum bulbi carnoſi, expetiti non ſolum Europæis, qui hodie Africam auſtralem incolunt & Hottentottis, ſed etiam Simiis variisque aliis animalibus, imprimis e Glirium Ordine, fodientibus. Maxime vero omnium huic uſui inſervit *Gladiolus plicatus*, cujus bulbi a Simiis eradicati & a tunicis purgati crudes devorantur, cocti autem a ruſticis quandoque comeduntur.

2:o Ob flores magis vel minus ſpecioſos, variæ ſpecies, imprimis *communis*, *triſtis*, *alatus*, *auguſtus*, *longiflorus* & *plicatus*, in Magnatum & Botanicorum hortis jus quaſi civitatis obtinuerunt, & adhuc inter rariores pulcherrimasque bulboſas plantas coluntur, variant coloribus atque ſcapo ramoſo, & floribus multiplicatis mirifice luxuriant.

3:o Odore grato aliquot ſeſe commendant ſpecies, ut præ aliis *triſtis* & *recurvus*, qui veſperi florentes odorem ſpargunt, ille ſvaveolentem, hic caryophyllorum aromaticorum debilem.

Gladiolus flexuosus.

Gladiolus falcatus.

Gladiolus crispus.

Gladiolus montanus.

Gravenstl. hor. Hort. Martin.

SOCIETY MEDICAL EDINB

Gladiolus tubiflorus.

Gladiolus bicolor.

Gladiolus anceps.